

KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYIRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ^{4,5,6}

Madde 1

İşbu sözleşmeye göre, “kadınlara karşı ayırım” deyimi kadınların, medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya diğer sahalardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir.

Madde 2

Taraf Devletler, kadınlara karşı her türlü ayırımı kınar, tüm uygun yollardan ya-

4 Sözleşme'nin orijinal başlığı şöyledir: “*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*” (CEDAW) – ed.n.

5 Kadınlara Karşı Her Türlü Ayırmıcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne Katılmanın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 25 Haziran 1985 tarihli ve 18792 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanmıştır. Ardından, Sözleşmeye Katılmamızın Onaylanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı 14 Ekim 1985 tarihli ve 18898 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanmıştır. İç onay sürecinin ardından onay belgelerini Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne tevdi tarihi ise 20 Aralık 1985'tir.

Türkiye, Sözleşme'nin 15. maddesinin 2. ve 4. fıkraları ile 16. maddesinin 1. fıkrasının (c), (d), (f) ve (g) bendlerine, bu maddelerde düzenlenen hükümlerin o dönemde yürürlükte olan Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümleri ile tamamen bağdaşmadığı gerekçesiyle çekince ile taraf olmuştur. Türkiye'nin çekince koyduğu bir diğer madde ise 29. maddenin 1. fıkrasıdır. Bu madde, Sözleşme'nin uygulanması veya yorumu nedeniyle Sözleşme'ye taraf devletler arasında bir uyumsuzluk çıkarsa, bunun çözümü konusunda, taraflarca Uluslararası Adalet Divanı'na yetki verilmesi konusuyla ilgilidir. Türkiye, bu çekincelerin yanı sıra Sözleşme'nin 9. maddesinin 1. fıkrasının, Türk Vatandaşlık Kanunu'nun 5. maddesinin 1. fıkrası ile 15. ve 17. maddeleriyle çelişmediğine ilişkin görüşünü bir beyan ile sunmuştur.

Türkiye, 20 Eylül 1999 tarihli beyanı ile Sözleşme'nin 15. maddesinin 2. ve 4. fıkraları ile 16. maddesinin 1. fıkrasının (c), (d), (f) ve (g) bendlerine koyduğu çekinceyi kaldırdığını, 29. maddenin 1. fıkrasına ilişkin çekincesi ile 9. maddenin 1. fıkrasına ilişkin beyanının ise devam ettiğini Birleşmiş Milletler'e bildirmiştir. Türkiye, son olarak 29 Ocak 2008 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne ilettiği beyanı ile 9. maddenin 1. fıkrasına ilişkin daha önceki beyanını da geri çektiğini ifade etmiştir. Bkz. http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/CEDAW_Ratification_Table_IV-8.en.pdf (erişim: 28 Eylül 2009) – ed.n.

6 Kadınlara Karşı Her Türlü Ayırmıcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin tüm maddi hükümleri kadınlara yönelik çeşitli alanlardaki özgül ayrımcılık biçimlerinin ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır. Belirli alanlardaki ayrımcılık biçimlerine yönelik maddi hükümlere ilgili bölümlerde yer verildiğinden bu bölümde sadece ayrımcılığın tanımı ile ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik devletler tarafından alınması gereken genel tedbirlere ilişkin maddelere yer verilmiştir – ed.n.

rarlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıracı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

a – Kadın ile erkek eşitliği ilkesini kendi ulusal anayasalarına ve diğer ilgili yasalara, henüz girmemişse dahil etmeyi ve yasalar ile ve diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını sağlamayı,

b – Kadınlara karşı her türlü ayırımı yasaklayan ve gerekli yerlerde müeyyideler de ihtiva eden yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi,

c – Kadın haklarının erkeklerle eşit olarak yasal himayesini tesis etmeyi ve yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kamu kuruluşları aracılığıyla kadınların her türlü ayırımı karşı etkin himayesini sağlamayı,

d – Kadınlara karşı herhangi bir ayrımcı hareket yapılmasından veya uygulanmasından kaçınmayı ve kamu yetkilileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uyumlu olarak hareket etmelerini sağlamayı,

e – Herhangi bir kişi, kuruluş veya teşebbüsün kadınlara karşı ayırım yapmasını önlemek için bütün uygun önlemleri almayı,

f – Kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları, tadil veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı,

g – Kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden bütün ulusal cezaî hükümleri ilga etmeyi.

Madde 4

1. Kadın ve erkek eşitliğini fiilen sağlamak için taraf devletlerce [Taraf Devletlerce] alınacak geçici ve özel önlemler, işbu Sözleşmede belirtilen cinsten bir ayırım olarak mütalâa edilmeyecek ve hiçbir şekilde eşitsizlik veya farklı standartların muhafazası sonucunu doğurmayacaktır. Fırsat ve uygulama eşitliği hedeflerine ulaşıldığı zaman bu tedbirlere son verilecektir.

2. Anneliğin himayesi maksadıyla işbu Sözleşmede belirtilenler dahil, Taraf Devletlerce alınacak özel önlemler, ayrımcı olarak nitelendirilmeyecektir.

Madde 15

1. Taraf devletler [Devletler] kadınlara, kanun önünde erkeklerle eşit haklar tanıyacaktırlar.

2. Taraf devletler [Devletler] medeni haklar bakımından kadınlara erkeklerinkine benzer hukuki ehliyet ve bu ehliyeti kullanmak için eşit fırsatlar tanıyacaktırlar. Özellikle, kadınlara akit yapmada ve mülk idaresinde eşit haklar verecekler ve Mahkemelerde davaların her safhasında eşit muamele edeceklerdir.

3. Taraf Devletler, kadınların hukuki ehliyetlerini kısıtlamaya yönelik hukuki sonuç doğuran her çeşit sözleşmenin ve sair özel muamelelerin tamamının geçersiz olduğunu kabul ederler.

4. Taraf Devletler, kadın ve erkeğe hukuki olarak ikametgâh seçme ve nakletmede eşit yasal hak tanıyacaktırlar.